

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»

Рада молодих учених Університету Ушинського

Історико-філологічний факультет

Кафедра всесвітньої історії та методики її навчання

«ІСТОРИЧНА НАУКА В УМОВАХ ВІЙНИ ОЧИМА ЗДОБУВАЧІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА МОЛОДИХ УЧЕНИХ»

12 березня 2026 року

Збірник матеріалів

Всеукраїнської наукової конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

Одеса, 2026

УДК: 930.2 + 930.85 + 94

DOI: <https://doi.org/10.24195/HistoricalStudies2026>

*Рекомендовано вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол № 13 від 30 квітня 2026 р.)*

Рецензенти:

Покась М. С. – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин, політології та соціології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Атаманюк З. М. – доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Історична наука в умовах війни очима здобувачів вищої освіти та молодих учених: збірник матеріалів Всеукраїнської наукової конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених. Одеса: Університет Ушинського, 2026. 142 с.

До збірника увійшли матеріали всеукраїнської наукової конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених, присвяченої дослідженню наступних концептуальних питань сучасної історичної науки: історія Стародавнього світу та Середніх віків, історія Нового часу, проблеми новітньої історії та сучасності, Історія дипломатії та міжнародних відносин, історія війн та військової справи. А також матеріали в сфері методики навчання історичних дисциплін в закладах освіти, що значно розширює дослідницькі межі.

Матеріали, подані у збірнику будуть корисними для науковців, освітян та всіх хто прагне вдосконалити освітній процес та сприяти розвитку сучасної історичної науки.

**«Історична наука в умовах війни очима здобувачів вищої освіти
та молодих учених»**

12 березня 2026 року

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

Красножон Андрій Васильович – ректор Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор історичних наук, професор.

Заступники голови:

Музиченко Ганна В'ячеславівна – проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор політичних наук, професор.

Кон Олена Олександрівна – декан історико-філологічного факультету ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кандидат філологічних наук, доцент кафедри словянського мовознавства.

Ковальський Станіслав Валентинович – кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри всесвітньої історії та методики її навчання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Члени оргкомітету:

Окорокова Віра Вікторівна – доктор філософських наук, професор, професор кафедри всесвітньої історії та методики її навчання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Добролюбська Юлія Андріївна – доктор філософських наук, професор, професор кафедри всесвітньої історії та методики її навчання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Яновська Лариса Григорівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії та методики її навчання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Семко Я. С.	«Суспільство споживання» як концепт-домінанта у творі Фредеріка Бегбедера «99 франків»	61
Терлецька Д. Р.	Становище жінок у Саудівській Аравії на початку XXI століття	65
Хоміна Д. В.	Крах ілюзії братерства та єдності, від соціального контракту Тіто до етнічних чисток	71

Історія дипломатії та міжнародних відносин

Волянський Б. А.	Лібертаріанська політична думка в США у післявоєнні роки (1945-1955 рр.)	76
Ковальський С. В.	Берберські війни в контексті становлення зовнішньої політики США на початку XIX ст.	80
Малога О. А.	Інцидент з фрегатом «Чесапек»: межі британської морської силової дипломатії	84
Набока О. В.	Американська військова операція на Тайвані 1867 р. та початок формування стратегії «малих воєн» США	89
Самофатов М. І.	«Стиснута пружина» протекціонізму: як почалася тарифна війна в Європі в 1925 р.	94

Історія війн та військової справи

Атмажов О. Ю.	Флот королівства Чосон	99
Огорокова В. В.	Інноваційні зрушення у розвитку вогнепальної зброї XIX ст.	107
Рибак О. В.	Стратегічне планування «Гельб» в контексті підготовки до Французької кампанії Вермахту	111
Сотніченко О. В.	Піренейська кампанія Наполеона I (1808–1814)	114

межі морської силової дипломатії не втратило свого значення і в умовах сучасного геополітичного суперництва на морських просторах.

Література

1. Perkins B. Prologue to War: England and the United States, 1805–1812. Berkeley: University of California Press, 1961. 457 p.
2. Tucker S. C., Reuter F. T. Injured Honor: The Chesapeake-Leopard Affair, June 22, 1807. Annapolis: Naval Institute Press, 1996. 268 p.
3. Horsman R. The Causes of the War of 1812. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1962. 345 p.
4. Adams H. History of the United States during the Administrations of Thomas Jefferson and James Madison. 9 vols. New York: Charles Scribner's Sons, Vol. IV, 1889–1891.
5. Zimmerman J. F. Impressment of American Seamen. New York: Columbia University Press, 1925. 279 p.
6. Steel A. More Light on the Chesapeake. Mariner's Mirror. Vol. XXXIX. 1953. P. 243–265.

*Науковий керівник: Ковальський С. В., к. іст. н., доцент, завідувач кафедри
всесвітньої історії та методики її навчання ДЗ «Південноукраїнський
національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»*

DOI: <https://doi.org/10.24195/HistoricalStudies2026-89-94>

Набока О. В.,

доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри історії та археології

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

м. Полтава, Україна

<https://orcid.org/0000-0003-1678-9475>

АМЕРИКАНСЬКА ВІЙСЬКОВА ОПЕРАЦІЯ НА ТАЙВАНІ 1867 Р. ТА ПОЧАТОК ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ «МАЛИХ ВОЄН» США

Однією з ключових концепцій сучасної військової доктрини США є т. зв. «стратегія малих воєн», під якою розуміється «поєднання дипломатичного тиску та військової сили щодо іноземної держави, політика уряду якої визначається як нестабільна, неадекватна, або незадовільна з точки зору збереження життя

американців, або порушує стабільні зовнішньополітичні інтереси США» (Small Wars Manual U.S. Marine Corps, 1940, с. 1).

Виконання військових операцій у межах стратегії «малих воєн» традиційно покладається на Корпус морської піхоти – спеціального військового підрозділу армії США. Згідно із статистикою, приведеною у хрестоматійному американському «Посібнику малих воєн Корпусу морської піхоти Сполучених Штатів», випущеного ще у 1940 р., який до сьогоднішнього дня вважається класичним, за період з 1800 по 1934 рр. загоны американської піхоти брали участь у 180-ти малих військових операціях, у 37-ми країнах (Small Wars Manual U.S. Marine Corps, 1940, с. 2), переважно у тих країнах, які сьогодні традиційно прийнято відносити до «третього світу».

Перша спроба реалізації Корпусом завдань відповідно до «стратегії малих воєн» приходить на 1867 р., у ході т. зв. «Формозської військової операції», або «Тайванської експедиції». Як відзначають експерти з військової історії США, саме ця операція, попри те, що вона закінчилася невдало, зіграла вирішальну роль у процесі формування правил участі Корпусу морської піхоти у «малих війнах» (The «Rover» Incident in Taiwan).

Причиною для військового вторгнення морської піхоти США на острів Тайвань (ранішня назва – Формоза), яке відбулося у червні 1867 р. став т. зв. «Інцидент з судном «Ровер», якій відбувся 12 березня того ж року. Того дня, американський комерційний корабель «Ровер» зазнав корабельної аварії поблизу від південного узбережжя острова, де панували племена, які фактично не визнавали навіть формальну владу над ними китайської Цинської імперії.

Команда корабля на чолі капітана Джозефа Ханта, а також його дружини – Мерсі Хант (загальна чисельність – 26 чоловік) були змушені висадитися на негостинний тайванський берег, де майже одразу були схоплені та вбиті місцевими аборигенами з племені пайван. Вдалося вцілити лише матросу-китайцю Танг Квонгу, який пішов збирати хмиз для багаття. Побачивши езекуцію, він сховався у кущах (Набока, 2017, с. 158).

Згодом інформацію про різанину було передано у штаб американської Тихоокеанської ескадри, яку у той момент очолював адмірал Генрі Белл (1808 – 1868), який віддав наказ про проведення військової експедиції на Тайвань у червні 1867 р. Для цього було обрано військові кораблі «Гартфорд», та «Вайомінг», які прибули спочатку до Шанхаю, а згодом відправилися на південного узбережжя Формози, щоб нарешті здійснити своє головне завдання.

Військовий контингент, сформований Беллом для військової експедиції складалася з 181-ї людини. До складу групи входили, насамперед, морські піхотинці, а також 80 озброєних моряків з «Гартфорда», та 40 озброєних моряків з «Вайомінгу». Також до загону було залучено легку польову гаубицю, із артилерійським розрахунком у 5 людей. Безпосередньо керував операцією капітан «Гартфорда» Джордж Е. Белкнап (1832 – 1903) (H-063-4: The Formosa Expedition, 1867). У свою чергу, морських піхотинців, які йшли у авангарді карального загону, очолював досвідчений ветеран Громадянської війни Джеймс Форні (1844 - 1922).

13 червня 1867 р. американські кораблі стали на якір у півмилі від того місця де «Ровер» зазнав корабельної аварії. Почалася підготовка до вторгнення. Учасники походу отримали чотириденний пайок та прісну воду (Alexander MacKenzie '59. Naval Academy Register).

Прибуття американців скоро було помічено пайванами, які були збиратися великими групами. Тіла тубільців були пофарбовані у червоний колір, що означало, що вони вступили у війну. Проте, коли американці почали демонструвати свої наміри висадитися на берег, то тубільці відступили у джунглі. «Коли наші люди підіймалися на пагорби, дикуни, знаючи стежки, сміливо вирушали їм назустріч і швидко рухалися, прикриваючись високою травою з укриття в укриття. Вони проявили стратегію і мужність, рівну нашим корінним індіанцям. Відкривши свій вогонь, вони відступили непоміченими нашими людьми, які, полишаючи свої укриття, часто потрапляли в засідки» (Alexander MacKenzie '59. Naval Academy Register), - писав у своєму звіті про експедицію адмірал Белл.

За наказом Белкнапа, група була розділена на дві колони для маршу. Одну з них він очолив особисто, іншою був призначений керувати капітан-лейтенант Олександр Маккензі (1842 - 1867) – морський офіцер з «Гартфорда». Попереду колон йшов авангард з двадцяти морських піхотинців на чолі з Форні.

Вже у перші години операції, стало зрозуміло, що вона організована неналежним чином. Не була врахована навіть така елементарна річ, як погода. Одягнуті у теплу морську одягу, американці дуже страждали від спекотного та вологого клімату, обливаючись потом. Скоро пайвани почали стріляти по прибульцях із своїх старовинних мушкетів, прикриваючись густою рослинністю джунглів. Проте, цей вогонь лише психологічно дошкуляв матросам та солдатам. Через кілька годин такого «бою» ніхто з американців не був ані пораненим, ані

вбитим. Проте, вони ледь стримували себе, щоб не перейти у контратаку, поринувши у джунглі.

Проте небоюві втрати за шість годин операції продовжували збільшуватися. Кілька американців втратили свідомість від теплових та сонячних ударів. Частина з них намагалися покращувати свій пригнічений стан алкоголем, і кілька солдатів напилися. У цей час вогонь аборигенів тільки підсилювався, у решті решт, викликавши нервовий зрив у Маккензі. Із окликом – «уперед, хлопці, покараємо цих шахраїв», він повів свій загін у атаку. Проте вже через мить він раптом зупинився, притиснув руку до грудей, звідси почала стікати кров ти слабючим голосом попросив привести до нього лікаря. Після цього він впав мертвим на землю (Pickering W.A., с. 182).

Втрата Маккензі змусила Белкнапа дати наказ про відступ. Повертаючись до місця висадки американці спалили кілька тубільних хиж. На цьому військова каральна експедиція на Тайвань завершилася. Констатуючи свою поразку, Белл рекомендував залучити до вирішення проблеми з місцевими аборигенами, залучаючи військові контингенти інших країн у якості союзників та створення стаціонарних фортів для контроль за непокірною територією (Pickering, 1898, с. 285).

На фоні невдачі Белла у гру вступив консул США у Амої Чарльз Лежандр, якому вдалося вмовити китайського губернатора провінції Фучжою наприкінці червня 1867 р. відправити на острів китайський збройний загін чисельністю 1000 чоловік.

4 вересня американський посланець фактично очолив нову військову експедицію проти аборигенів, відтіснивши на другий план формального голову загону – китайського генерала Ло. На цей раз, велика загальна чисельність супротивника змусила верховного вождя аборигенів Токетока шукати компромісу. Отримавши від нього обіцянку дотримуватися міжнародних правил дбайливого поводження із іноземцями, які зазнають корабельних аварій, Лежандр зупинив похід, маючи надію повернутися сюди вже у якості переговорника.

Консул знову відвідав цю частину острова вже у лютому 1867 р., коло йому вдалося укласти з Токетом офіційний договір, який складався з трьох пунктів. Аборигени брали на себе зобов'язання надавати допомогу усім тим, хто зазнає корабельних аварій, насамперед, вказуючи їм, що вони можуть скористатися гостинністю пайванів за допомогою червоного прапора. Для безпечного перебування іноземців тубільці виділили у селища Туіахсоканг та Таопангхак.

Разом із тим, зазначалося, що у разі, якщо іноземці порушуватимуть вищезгадані умови, то пайвани вважали себе також вільними від узятих зобов'язань (Le Gendre C.W. Reports).

Отже, попри формальну невдачу американської військової операції на Тайвань 1867 р., як відзначають дослідники військової історії США, мала і позитивний результат. Вона продемонструвала рішучість Вашингтону не залишати поза увагою питання захисту життів та інтересів своїх громадян, дало сигнал для східних суспільств, що їх вбивства не залишаться безкарними. Дипломатичний успіх Лежандра, який у 1869 р. уклав мирову угоду з тайванськими аборигенами, залучення у цей процес китайських сил, було результатом у тому числі однієї з перших «малих воєн», здійснених американськими військовими силами у червні 1867 р. Наступна історія розвитку американської стратегії «малих воєн» розглядатиметься у наступних статтях.

Література

1. Набока О. В. Політика США у Східній Азії в 30 – 70-х рр. XIX ст. Старобільськ-Ужгород : Видавництво «Гражда», 2016. 284 с.
2. Alexander MacKenzie '59. Naval Academy Register https://usnamemorialhall.org/index.php/ALEXANDER_S._MACKENZIE,_LCDR,_USN
3. H-063-4: The Formosa Expedition, 1867. <https://www.history.navy.mil/content/history/nhhc/about-us/leadership/director/directors-corner/h-grams/h-gram-063/h-063-4.html>
4. House E.H. The Japanese expedition to Formosa. Washington : Belford, Clark and Co., 1888. 285 p.
5. Le Gendre C.W. How to deal with China. Amoy: Rozario, Marcaland, 1871. 141 p.
6. Le Gendre C.W. Reports on Amoy and the island of Formosa. Wash.: Gov. printing office. 1871. // <http://academic.reed.edu/formosa/texts/>
7. Mr. Le Gendre to Mr. Seward. Consulate of the United States of America, Amoy, China, May 11, 1867. Papers Relating to Foreign Affairs, Accompanying the Annual Message of the President to the Second Session of the Fortieth Congress. 492 p.
8. Mr. Seward to Mir. Burlingame. Department of State, Washington, June 20, 1867. Papers Relating to Foreign Affairs, Accompanying the Annual Message of the President to the Second Session of the Fortieth Congress. 497 p.
9. Pickering W.A. Pioneering in Formosa. L. : Hurst and blackett, 1898. 283 p.

10. Small Wars Manual U.S. Marine Corps. Washington : United States government printing office, 1940. 568 с.

11. The «Rover» Incident in Taiwan and the Making of US Marine Corps Small Wars Doctrine. <https://targetedoutrage.blogspot.com/2005/01/rover-incident-in-taiwan-and-making-of.html>

12. Formosa. Dispatches from admiral Bell. The Sun. 1867, August, 17.

13. U S Military History. History of Military Actions of the United Statesю June 17, 2019. MartyLeave a Commenton June 17, 1867 – This Day During Taiwan Expedition of 1867 – The Formosa Expeditionю June 17, 1867 – This Day During Taiwan Expedition of 1867 – The Formosa Expedition. <https://mwh52.wordpress.com/2019/06/17/june-17-1867-this-day-during-taiwan-expedition-of-1867-the-formosa-expedition/>

DOI: <https://doi.org/10.24195/HistoricalStudies2026-94-97>

Самофатов М. І.,

доктор філософії, старший викладач
кафедри археології, етнології та всесвітньої історії
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
(м. Одеса, Україна)

<https://orcid.org/0000-0002-1519-371X>

«СТИСНУТА ПРУЖИНА» ПРОТЕКЦІОНІЗМУ: ЯК ПОЧАЛАСЯ ТАРИФНА ВІЙНА В ЄВРОПІ В 1925 Р.

Збереження політичних результатів Версальської системи міжнародних відносин могло бути досягнуто лише за умови наповнення її економічним змістом.

І дійсно, Паризька мирна конференція намагалася заповнити прогалину продуманої економічної політики у мирних договорах, підписаних із переможеними Центральними державами. У I частині Версальського мирного договору, яка містила основні положення, лише стаття 23 була присвячена загальним економічним питанням. Її положення були нечіткими та не мали прописаного механізму виконання:

«З дотриманням і відповідно до положень міжнародних конвенцій, що існують або будуть укладені в майбутньому, Члени Ліги:

(а) докладатимуть зусиль для забезпечення та підтримання справедливих і гуманних умов праці для чоловіків, жінок і дітей як у своїх власних країнах, так і в усіх країнах, на які поширюються їхні торговельні та промислові відносини, і з цією метою створюватимуть та підтримуватимуть необхідні міжнародні організації;

Наукове видання

**«ІСТОРИЧНА НАУКА В УМОВАХ ВІЙНИ ОЧИМА ЗДОБУВАЧІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА МОЛОДИХ УЧЕНИХ»**

Збірник матеріалів
Всеукраїнської наукової конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

м. Одеса, 12 березня 2026 р.

Електронне видання. Підписано до друку 01.05.2026 р.
Формат 60 x 90 1/16 Умовн. друк. арк. 8,7
Наклад – 150 прим.